

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	9
-------------------	---

ROZDZIAŁ I

Teoretyczne ujęcie innowacji.....	11
1. Innowacje-proces innowacyjny-konkurencyjność	11
2. System innowacyjny na poziomie regionu.....	15
3. System innowacyjny a proces innowacyjny.....	17
4. Alianse technologiczne, komplementarne i addytywne oraz konsorcja badawczo-rozwojowe	20
5. Consulting, wiedzochłonne usługi biznesowe (KIBS) i powiązania między nauką a przemysłem	22
6. Poziom innowacyjności przedsiębiorstw	29
7. Wpływ procesu innowacyjnego na konkurencyjność ekonomiczną.....	32
8. Instytucje wspierające wprowadzanie innowacji.....	39
9. Potencjał naukowo-badawczy	41

ROZDZIAŁ II

Innowacje we wzroście konkurencyjności Unii Europejskiej.....	46
1. Potencjał innowacyjny Unii Europejskiej na tle innych państw świata...	46
2. „Strategia Lizbońska” z 2000 roku – cele, założenia, realizacja	50
3. Odnowiona „Strategia Lizbońska” z 2005 roku – nowe impulsy rozwojowe	61
4. Europejska Przestrzeń Badawcza.....	65
5. Nowoczesna gospodarka europejska w XXI wieku – główne kierunki rozwoju.....	71
6. Program „Europa 2020”	84

ROZDZIAŁ III

Małe i średnie przedsiębiorstwa w warunkach wzrostu konkurencyjności Unii Europejskiej	92
1. Programy oraz fundusze strukturalne UE dla małych i średnich przedsiębiorstw.....	92

2. Cechy sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MSP).....	94
3. Czynniki określające poziom konkurencyjności sektora MSP	95
4. Koszty i korzyści integracji dla sektora MSP w działach	98
5. Regionalne konsekwencje integracji z UE dla sektora MSP	104
6. Funkcjonowanie małych i średnich przedsiębiorstw w ramach UE	108
7. Programy oraz fundusze strukturalne UE dla małych i średnich przedsiębiorstw.....	111
8. Małe i średnie przedsiębiorstwa wobec recesji gospodarki niemieckiej.....	120
9. Sytuacja w wybranych branżach gospodarki niemieckiej.....	126

ROZDZIAŁ IV

Nowe miejsca pracy w ramach polityki wzrostu konkurencyjności Unii

Europejskiej.....	134
1. Ogólna charakterystyka rynku pracy.....	134
2. Doświadczenia państw wstępujących do Unii Europejskiej	136
3. Rynek pracy w Hiszpanii.....	137
4. Fundusze strukturalne a rynek pracy w Finlandii	138
5. Tworzenie nowych miejsc pracy ze środków unijnych.....	139
6. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ) a rynek pracy.....	140
7. Saldo wymiany handlowej a rynek pracy.....	143
8. Swobodny przepływ siły roboczej.....	145
9. Wspólnotowe uregulowania w sferze ochrony środowiska naturalnego a rynek pracy.....	148

ROZDZIAŁ V

Polityka spójności we wdrożeniu konkurencyjności Unii Europejskiej

150	150
1. Fundusze Strukturalne UE – główne zadania	150
2. Polityka spójności w procesie zmian. Okres programowania 2000–2006	156
3. Założenia polityki spójności na lata 2007-2013. Wzrost roli i znaczenia w efektywnym rozwoju gospodarczym UE.....	159
4. Perspektywiczne wyzwania dla spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej UE.....	166

Rozdział VI

Konkurencyjność Unii Europejskiej w warunkach światowego kryzysu gospodarczego lat 2007–2009.....

172	172
1. Unia Europejska w obliczu recesji gospodarczej: skutki i prognozy wzrostu gospodarczego.....	172

2. Stany Zjednoczone i Japonia w obliczu recesji gospodarczej: skutki i prognozy wzrostu gospodarczego	182
3. Globalne skutki kryzysu gospodarczego. Prognozy rozwoju sytuacji gospodarczej w świecie	187
4. Groźba protekcjonizmu czy dalsza liberalizacja? Dylematy rozwojowe Unii Europejskiej w dekadzie 2010–2020	196
Zakończenie.....	208
Spis literatury.....	211

WPROWADZENIE

W XXI wieku Unia Europejska stanęła przed nowymi wyzwaniami wynikającymi ze wzrostu znaczenia nowych technologii, szybkich zmian ekonomicznych i napływających z zewnątrz imigrantów co związane było z rozszerzeniami w 2004 r. i w 2007 r. oraz pogłębiającymi się procesami globalizacji gospodarki światowej. Unia Europejska musiała zatem podjąć te wyzwania i na nie odpowiedzieć. W takich okolicznościach wzrost gospodarczy oraz spójność ekonomiczna i społeczna stają się dwoma stronami tego samego medalu. We wzroście konkurencyjności Unii Europejskiej niezwykle istotne są innowacje techniczne i technologiczne oraz efektywna polityka zatrudnienia realizowana przy pomocy funduszy strukturalnych. Równocześnie należy zwracać większą uwagę na szersze powiązanie ośrodków naukowych z praktyką gospodarczą czyli na rozwój *gospodarki opartej na wiedzy* (*knowledge driven economy*).

W integrującej się w ramach Unii Europejskiej i równocześnie globalizującej się gospodarce głębokie oraz coraz szybsze zmiany technologiczne wywierają istotny wpływ na wzrost efektywności gospodarowania. Szacunki dokonywane w krajach wysoko rozwiniętych wskazują, że innowacje przyczyniają się w 80% do wzrostu efektywności i produktywności, a z kolei zwiększenie efektywności stanowi 80% wzrostu ogólnego poziomu produktu krajowego brutto.

W prognozach podkreśla się, że Europie nie uda się utrzymać tempa wzrostu gospodarczego powyżej 1,25% w 2050 r. W tym samym czasie w USA tempo rozwoju gospodarczego nie spadnie poniżej 2%. Tak więc jeżeli w ciągu następnych 10–20 lat Unia Europejska będzie odznaczać się słabszym tempem wzrostu gospodarczego niż USA to koncepcje znanego filozofa francuskiego, przedstawiciela postmodernizmu Jacques'a Derridy zmarłego w 2004 r. i filozofa niemieckiego Juergena Habermasa, stworzenia w Europie przeciwwagi dla hegemonistycznej pozycji USA, w świecie nie spełnią się.

Z punktu widzenia rynku pracy szczególnie istotne są programy przyczyniające się do tworzenia nowych miejsc pracy. Służyć ma temu, wspierana ze środków przeznaczanych na rozwój zasobów ludzkich, aktywna polityka rynku

pracy. Jej celem jest zwiększenie szans na uzyskanie i utrzymanie zatrudnienia, zmniejszenie liczby bezrobotnych i poziomu długotrwałego bezrobocia oraz ograniczenie skutków długotrwałego bezrobocia. W dziedzinie zasobów ludzkich największe znaczenie mają działania zmierzające do wzrostu konkurencyjności sektora małych i średnich przedsiębiorstw, tworzenie warunków sprzyjających działalności innowacyjnej i wdrażaniu nowych technologii, budowanie stabilnej i równomiernej sieci małych i średnich podmiotów gospodarczych, tworzenie nowych miejsc pracy oraz poprawa konkurencyjności i jakości oferowanych na rynku produktów, a także usług regionalnych. Realizacja tych celów przyczynia się, obok poprawy poziomu konkurencyjności przedsiębiorstw, do tworzenia nowych miejsc pracy oraz do wykorzystania wewnętrznych czynników wzrostu m.in. poprzez wsparcie rozwoju turystyki. W ramach tego priorytetu podejmowane są także działania na rzecz rozwoju zasobów ludzkich dostosowanych do potrzeb regionalnego rynku pracy oraz reorientacji zawodowej.

Należy podkreślić, że proces adaptacji UE do wyzwań demograficznych i globalizacyjnych musi być głęboki. Warto przy tym podkreślić, że dla Europy Zachodniej nie ma innej drogi niż poprawa wydajności pracy. Konieczna jest też przemiana kulturowo-mentalna i instytucjonalna a w tym redefinicja roli państwa i systemu korporacyjnego, obejmująca zwłaszcza związki zawodowe. W rezultacie społeczeństwa UE zostają zmuszone do określenia nowego punktu równowagi pomiędzy wzrostem gospodarczym, a bezpieczeństwem socjalnym i zróżnicowaniami społecznymi. Niezbędne jest również oderwanie się od myślenia kategoriami partykularyzmów narodowych i otwarcie się na sytuację „win-win”, kiedy liberalizacja i integracja rynków przynosi wszystkim korzyści, chociaż mogą one być nierówne. Warunkiem sukcesu jest także zrealizowanie podejścia obejmującego całą zintegrowaną Unię Europejską.

W prezentowanej pracy skoncentrowano się na analizie dwóch kluczowych, dla poprawy konkurencyjności ekonomicznej Unii Europejskiej aspektach, to jest na innowacjach i zatrudnieniu. Za cel pracy Autorzy stawiają sobie nie tylko diagnozę aktualnej sytuacji rozwojowej w Europie pod omawianym kątem na tle innych globalnych potęg gospodarczych, szczególnie Stanów Zjednoczonych i Japonii, ale też poszukiwanie rozwiązań służących poprawie nowoczesności produkcji i wskaźników zatrudnienia, dających w efekcie poprawę standardów życia i pracy mieszkańców państw członkowskich Unii Europejskiej. Oddzielne, ale jednocześnie integralne z całością wywodu, fragmenty analizy poświęcone zostały Polsce.